

Жейн
Остин

Андиша ва Фурур

Жейн
ОСТИН

Андиша ва Фурур

ЯНГИ АСР АВЛОДИ
ТОШКЕНТ
2014

УЎК: 821.111-3

КБК: 84(4Ингл)

О-38

Остин, Жейн/Андиша ва ғурур. – Т.:Янги аср авлоди, 2014 йил. – 404 бет.

ISBN 978-9943-27-270-5

Жейн Остин «Андиша ва ғурур» («Гордость и предубеждение») асарида қишлоқ дворянининг қизи Элизабет Беннет билан ўзининг келиб чиқиши, бойлиги ила мағрур бой помешчикнинг ўғли Фицуильям Дарси ўртасидаги саргузаштларни ҳикоя қилади. Асар 1813 йилда нашр қилиниб, адабиёт дунёсида катта шов-шувга сабаб бўлди. Ушбу асар ҳақида ўша пайтдаги «Британия танқидчиси» журнали шундай ёзган эди: «Асар шу пайтгача ўқувчилар ҳукмига ҳавола қилинган бу турдаги ҳамма романлардан юқори туради». Умид қиламизки, мазкур асар ҳурматли ўзбек китобхонларига ҳам манзур бўлади.

УЎК: 821.111-3

КБК: 84(4Ингл)

Таржимон:

Муҳаббат ИСМОИЛОВА

Масъул муҳаррир:

Нусратулло ЖУМАХЎЖА,
филология фанлари доктори

Мазкур таржима асар «Жаҳон адабиёти» журналининг 2014 йил 5-, 6-, 7-сонларида чоп этилган.

ISBN 978-9943-27-270-5

© Жейн Остин, «Андиша ва ғурур». «Янги аср авлоди», 2014 йил.

МУАЛЛИФ ВА МУТАРЖИМ ҲАҚИДА СЎЗ

Жейн Остин инглиз адабиётининг ёрқин намояндаларидан биридир. Унинг ёзган асарлари, орадан икки аср ўтиб кетган бўлишига қарамай, ҳамон ўз ижтимоий-бадий долзарблигини йўқотмаган. Ёзувчининг миллатдошлари ва мухлислари ҳанузгача уни «Бизнинг Жейн» дея фахру ифтихор билан тилга олишади. Ёзувчининг асарлари кенг китобхонлар оммаси томонидан эътироф этилган бўлиб, улар мазмун ва ифодаси ҳамда сюжетининг соддалиги, самимийлиги, қизиқарлилиги, бадий тилининг латифлиги билан китобхонлар қалбини ўзига ром этган.

Режиссёрлар Жейн Остин асарлари асосида фильм суратга олишни ўзлари учун ифтихор деб билишади. Табиийки, бу асарлар асосида яратилган фильмлар кино санъатининг табиат манзараларига бой бўлиш, асар ёзилган даврдаги кийиниш маданиятини акс эттириш, миллий муомала маданияти (этикети)ни ифодалаш, ўша даврдаги Англия руҳини кўрсата олиш каби қатор талабларга тўла жавоб беради. Улар ёзувчи асарларининг ноодатий атмосферасини тўлиқ очиб бера олади.

Жейн Остин 1775 йил 16 декабрда Хэмпшир графлигидаги Стивентон шаҳарчасида туғилган. Оиладаги саккиз фарзанднинг еттинчиси бўлган. Ота-онаси ўқимишли ва кенг дунёқарашга эга инсонлар бўлиб,

ёш Жейн вақти-вақти билан мактабга қатнаган бўлса-да, асосий таълимни уйида олган.

Ёзувчининг шахс сифатида шаклланиш жараёнлари оиласидаги маърифий муҳитда – китоблар орасида, китоблар ҳақидаги суҳбатлар мобайнида, ўқилган асарларнинг жўшқин ва таассуротларга бой муҳокамалари асносида ўтади. Юқорида таъкидлаганимиздек, Жейннинг ота-онаси жуда китобсевар ва маърифатпарвар инсонлар эдилар. Шундай инсонлар эътибори ва алоҳида тарбияси сабаб ўлароқ, ёш Жейн жуда эрта ижод жараёнига киришади, 14 ёшлариданоқ бадий асарлар ёзишни бошлайди. Унинг ижоди ҳақида тадқиқот олиб борган олимлар Жейн Остиннинг ёзувчилик фаолиятини икки даврга бўлиб ўрганишади:

1. Ёзувчи ижодининг илк даврида ёзилган асарлар: «Ҳиссиёт ва ҳиссиётга берилиш» («Чувство и чувствительность»), «Андиша ва ғурур» («Гордость и предубеждение») ва «Нортенгер аббатлиги» («Нортенгерское аббатство»).

2. Ёзувчининг етуклик даврида ёзган асарлари: «Менсфилд-парк», «Эмма» ва «Идрок асослари» («Доводы рассудка»).

Жейн Остин ўз асарларини ёзувчининг вазифалари тўғрисидаги тасавурлари ва қатъий принципларидан келиб чиқиб, фақат ўзининг ҳаётий тажрибаларидан билганларигагина асосланиб ёзади.

Ёзувчи «Андиша ва ғурур» («Гордость и предубеждение») асарида қишлоқ дворянининг қизи Элизабет Беннет билан ўзининг келиб чиқиши, бойлиги ила мағрур бой помешчикнинг ўғли Фицуильям Дарси ўртасидаги саргузаштларни ҳикоя қилади. Асар 1813 йилда нашр қилиниб, адабиёт дунёсида катта шов-шувга сабаб бўлди. Ушбу асар ҳақида ўша пайтдаги «Британия танқидчиси» журнали шундай ёзган эди: «Ушбу асар шу пайтгача ўқувчилар ҳукмига ҳавола қилинган бу турдаги ҳамма романлардан юқори туради».

Умид қиламизки, мазкур асар ҳурматли ўзбек китобхонларига ҳам манзур бўлади.

Асарнинг таржимони ҳақида икки оғиз сўз. Таржимон Муҳаббат Исмоилова 1951 йилда Тошкент шаҳрида туғилган. У 1969–1974 йиллар давомида Тошкент Давлат Чет тиллар институтининг инглиз филологияси факультетида таҳсил олган. 1976 йилдан 1985 йилгача шу институтда инглиз тили ўқитувчиси бўлиб ишлаган. 1987 йил йилдан 1997 йилгача Тошкентдаги 48-умумтаълим ўрта мактабининг рус синфларида ўзбек ва инглиз тилларидан дарс берган. 1997 йилдан шу кунгача ТТЕСИ қошидаги академик лицейда катта ўқувчи лавозимида ишлаб, ёшларга инглиз тилидан сабоқ бериб келмоқда.

Муҳаббат Исмоилованинг оиласида кўптиллилик, айниқса, инглиз тилида сўзлашиш муҳити муҳайё эди. Бунга унинг умр йўлдоши, ўз соҳасининг атоқли тилшунос алломаси, Ўзбекистон Давлат Жаҳон тиллари университети ректори лавозимида фаолият юритган Абдулла Исмоиловнинг инглиз тили ва адабиётининг ноёб мутахассислиги ҳамда ижодга хайрихоҳ олижаноб инсон эканлиги шароит яратган эди. Бевосита инглиз тилидан ўзбек тилига бадий таржима билан шуғулланиш бу инсонларнинг орзулари эди.

Муҳаббат Исмоилова бадий таржима билан кейинги йилларда жиддий шуғуллана бошлади. 2009 йили «Жаҳон адабиёти» журналининг май ойи сонида Агата Кристининг «Тикувчининг хатоси», «Устаси фаранг ўғрилар» ҳикоялари, 2010 йилда «Ўзбекистон матбуоти» журналининг 1- ва 2-сонларида юқоридаги ёзувчининг «Клапамлик ошпазнинг йўқолиши», 2010 йилда «Аъло кайфият» журналининг 10-сонида инглиз ёзувчиси Жером К. Жеромнинг «Миссис Корнернинг пушаймони» ҳикоялари таржималари босиб чиқарилгани таржимон ижодий тажрибасининг дастлабки натижаларидир. Жаҳонга машҳур инглиз адибаси Жейн Остиннинг «Андиша ва ғурур» асари таржимонимиз

қўл урган биринчи йирик асардир. Шунинг учун, таржимада учраши мумкин бўлган хато ва камчиликлар учун зийрак ўқувчиларимиздан олдиндан узр сўраймиз. Ўйлаймизки, таржимонимизнинг бадиий услуби ва маҳорати асардан-асарга тобора сайқал топиб боради ҳамда ўзбек китобхонларини ҳали дунё адабиётининг кўп нодир намуналаридан баҳраманд этади.

***Нусратулло ЖУМАХЎЖА,
филология фанлари доктори***

Биринчи бўлим

**Ушбу меҳнат маҳсулини бир
аёл эришиши мумкин бўлган
чалик ҳам бахт берган, ҳам
тахт берган фарзандларим
отасига бағишлайман.**

Таржимон

I БОБ

Қўлида пули бор балоғатга етган ҳар бир йигит ўзига қаллиқ топиши кераклиги ҳаммага маълум. Агар шундай одам янги жойга кўчиб келадиган бўлса, ҳали ҳеч ким унинг режаларидан хабардор бўлмай турибоқ, юқоридаги ҳақиқат унинг яқин-атрофида яшайдиган қўшнилари эс-ҳушини шунчалик эгаллаб оладики, унга шу заҳотиёқ атрофдаги бирорта қўшнининг қизи учун қонуний ўлжа, деб қарай бошлашади.

– Азизим мистер Беннет, – деди бир куни миссис Беннет эрига. – Незерфилд парк энди ахири бўш турмаслигини эшитдингизми?

Мистер Беннет ҳеч нарсадан хабари йўқлигини айтди.

– Лекин шундаймиш, – давом этди аёл. – Бу янгиликни ҳозиргина миссис Лонг кириб айтди.

Мистер Беннет индамади.

– Янги қўшнимиз ким эканлигини билишни хоҳайсизми? – сабрсизлик билан яна сўради хотини.

– Агар шуни менга жуда айтгингиз келаётган бўлса, унда эшитишга тайёрман.

– Унда эшитинг, азизим, – давом этди миссис Беннет. – Миссис Лонгнинг айтишича, Незерфилдни шимолий англиялик жуда ҳам бой бир йигит ижарага олганмиш. Душанба куни у тўртта отга қўшилган

карепада келиб поместъени кўрибди ва жой унга шунақа ёқиб кетибдики, ўша заҳотиёқ мистер Моррис билан ижара ҳақида келишиб олибди. Ўша йигит михайлово кунигача кўчиб келмоқчи эмиш, келаси ҳафтанинг охирларида эса хизматкорларидан кимдир келаркан.

– Ўша йигитнинг исми нима экан?

– Мистер Бингли.

– Уйланган эканми ёки бўйдоқми?

– Бўйдоқ, азизим, ҳамма гап шунда-да – бўйдоқ! Йилига тўрт ёки беш минг даромад топадиган бўйдоқ?! Бизнинг қизларимиз учун жуда ҳам қулай имконият-а?!

– Қанақасига? Бунинг бизга нима алоқаси бор?

– Азизим мистер Беннет, – деди миссис Беннет, – бугун сизни тушуниб бўлмаяпти. Мен у йигитнинг қизларимиздан бирига уйланиши мумкинлигини назарда тутаётганимни албатта тушунаётган бўлсангиз керак.

– Ҳм-м, унинг режалари шундай эканми?

– Режалари! Баъзан жуда гапириб қўясиз-да! Лекин ахир, у қизларимиздан бирини севиб қолиши мумкин-ку! Шунинг учун, у бу ерга кўчиб келиши билан сиз, албатта, уникига ташриф буюришингиз керак.

– Очиғини айтсам, мен бунинг учун етарли асос кўрмайман. Сиз ўзингиз қизлар билан бора қолинг. Ёки ундан ҳам яхшиси – уларнинг ўзини юбора қолинг. Бўлмаса у яна сизнинг ўзингизни ёқтириб қолиб ўтирмасин, ахир сиз ўзингиз ҳам чиройда қизларимиздан қолишмайсиз-ку!

– Азизим, мени мақтаб юбордингиз. Чиндан ҳам, қачонлардир мен ҳам келишгангина эдим. Афсуски, ҳозир ўзимни гўзаллар қаторига қўша олмайман. Бешта бўйи етган қизи бор аёл ўзининг чиройи тўғрисида ўйлашга ҳам вақти бўлмайди.

– Бу ёшда, одатда, аёлларда улар бош қотириши мумкин бўлганчалик гўзаллик қолмаса ҳам керак.

– Лекин, азизим, бари бир, мистер Бингли бу ерда пайдо бўлиши билан сиз уникага ташриф буюришингиз керак.

– Бундай қилмасам керак.

– Ахир қизларимиз ҳақида ўйласангиз-чи! Тасаввур қилинг-а, уларнинг биридан қутулган бўламиз! Мана кўрасиз, сэр Уильям билан леди Лукас Незерфидга югуриб келишади. Нима учун деб ўйлайсиз? Албатта қизлари Шарлоттани деб! Биласиз-ку, одатда улар бегоналарникига бекорга бориб юришни кўп ҳам ёқтиришмайди. Нима бўлса ҳам сиз у ерга, албатта, бориб келишингиз керак бўлади – ахир биз ўзимизча бора олмаймиз-ку!

– Жуда нозик табиатсиз-да. Менимча, мистер Бингли сизлар билан кўришганидан хурсанд бўлса керак. Хоҳлайсизми, мен энг ёқтирган қизимизни унга турмушга беришимизни ваъда қилиб хат ёзиб, сиздан бериб юбораман? Албатта, кичкинтойим Лиззи ҳақида икки оғиз яхши гап қўшиб қўйишим ҳам керак бўлади.

– Бундай қилмассиз деб умид қиламан. Лиззининг бошқа қизларингиздан ортиқ жойи йўқ. У Жейнчалик чиройли ҳам эмас ва Лидиячалик кўнгилчан ҳам эмас. Лекин сиз ҳар доим уни ортиқроқ деб ҳисоблайсиз!

– Менинг қизларимдан бирортаси ҳам бирор нарсада ажралиб турмайди, – жавоб берди мистер Беннет. – Уларнинг бари бу ёшдаги ҳамма қизлардек тентак ва оми. Шунчаки Лиззи ўзининг опа-сингилларидан кўра маънилироқ.

– Мистер Беннет, қандай қилиб сиз ўз қизларингизни шундай деб ҳақорат қиляпсиз? Менинг жаҳлимни чиқариш сизга ёқади-а? Албатта, менинг асабларим билан сиз бошингизни қотирармидингиз?

– Азизам, сиз янглишяпсиз. Мен асабларингиз билан ҳисоблашишга ўрганиб қолганман. Ахир улар менинг эски дўстларим-ку – сиз йигирма йилдан бери менга улар ҳақида гапириб келяпсиз.

– Оҳ, менинг қанчалик азоб чекишимни сиз тасав-
вур ҳам қила олмайсиз.

– Умид қиламанки, сиз бу атрофда йилига тўрт минг
даромад оладиган йигитчалар пайдо бўлгунча яшаб
берасиз.

– Улар йигирмата бўлсин, аммо сиз уларникига бо-
ришдан бош тортар экансиз, бундан нима фойда?

– Агар уларнинг сони йигирматага етса, азизам, мен
албатта битта боришда уларнинг ҳаммасини кўриб
келаман.

Мистер Беннетнинг табиатида ақлининг ўткирлиги
ва истеҳзога мойиллик, писмиқлик ва бир оз шошқа-
лоқлик каби хислатлар шунчалик аралашиб кетганди-
ки, у билан бирга яшаган йигирма уч йиллик ҳаёти да-
вомида хотини унга мослаша олмаган эди. Аёлнинг та-
биатини тушуниш эса анча осон эди. У кайфияти тез-
тез ўзгариб турадиган, жуда ҳам фаросатли бўлмаган
саводсиз бир аёл эди. Агар у бирор нарсадан хафа бўлса
бунининг асаби чатоқлигидан деб билар, ҳаётдаги
у энг асосий мақсади қизларини турмушга чиқариш
бўлиб, ягона қизиқиши эса меҳмондорчиликларга
юриш ва янгиликлар эди.

II БОБ

Нима бўлса-да, мистер Бинглини биринчилардан
бўлиб, мистер Беннет кўргани борди. Очиғини айтган-
да, у хотинига ҳеч ҳам бормайман дегани билан, у ерга
боришни ўзи аллақачон режалаштириб қўйган бўлиб,
хотини эса охириги дақиқагача унинг режасидан беха-
бар қолганди. Воқеа мана бундай эди: мистер Беннет
иккинчи қизининг шляпасини тасмалар билан бе-
заётганини кузатиб турар экан, тўсатдан деди:

– Лиззи, умид қиламанки, бу мистер Бинглига ёқади.

– Незерфилдга бормас эканмиз, мистер Бинглига
нима ёқиш, нима ёқмаслигини ҳеч қачон билолмай-
миз, – деди алам билан миссис Беннет.

– Онажон, биз уни балда учратишимизни ёдингиздан чиқарманг, – деди Элизабет, – миссис Лонг бизни таништириб қўйишга ваъда берган.

– Йўқ, миссис Лонг ўлиб қолса ҳам бундай қилмайди. Унинг ўзининг иккита жияни бор-ку. Ўша икки юзламачи ва фақат ўзини ўйлайдиган аёлни кўргани кўзим йўқ.

– Мен ҳам, – деди мистер Беннет. – Шундай муҳим нарсада сиз унга боғлиқ эмаслигингиздан хурсандман.

Миссис Беннет эрига жавоб қайтаришни лозим топмади, лекин жаҳлини ҳам боса олмай, қизларидан бирига ёпиша кетди:

– Худо ҳақи, Китти, бунақа йўталмагин! Менинг асабларим ҳақида бир оз ўйласанг-чи!

– Бизнинг Киттимиз ҳеч нарса билан ҳисоблашмайди, – деди мистер Беннет. – Қачон қарама бевақт йўталади.

– Маза қилганимдан йўталмаяпман-ку, – хафа бўлди Китти.

– Лиззи, кейинги бал қачон бўлади?

– Икки ҳафтадан кейин.

– Шунақами, – ҳайрон қолди миссис Беннет, – дедим, миссис Лонг бал бўлишидан сал олдинроқ қайтар экан-да! Унинг ўзи мистер Бингли билан кўриша олмас экан, бизларни у билан қандай қилиб таништириб қўймоқчи экан?

– Унда, азизам, сиз дугонангизга ёрдам берасиз, яъни уни мистер Бингли билан сиз таништириб қўясиз.

– Мистер Беннет, сиз менинг устимдан куляпсиз! Ахир менинг ўзим у билан таниш эмасман-ку!

– Сизнинг эҳтиёткорлигингиз ҳурматга сазовор. Албатта, бунчалик қисқа вақтли танишув ҳеч нарса бермайди. Икки ҳафта ичида инсон ҳақида қандай қилиб бирорта хулоса чиқариш мумкин? Лекин, уни мистер Бингли билан биз таништирмасак, бу ишни бошқа биттаси қилади. Менга қолса, миссис Лонг ва унинг жиянлари ҳам омадини синаб кўришаверсин.

Агар бу иш сизга ёқмаётган бўлса, бу вазифани мен зиммамга олишим мумкин.

Қизлар ҳаммаси отасига тикилиб қолишди. Миссис Беннет минғирлаб қўйди:

– Қандай бўлмағур гап!

– Сизнинг бу чиройли иборангиз нимани англатади, хоним? – ҳайрат билан сўради мистер Беннет. – Ёки сизга танишишнинг бундай йўли ёқмайдими? Қўрқаманки, бу борада бизнинг фикрларимиз ҳар хил. Мэри, бу тўғрида сенинг фикринг қандай? Ахир сен жуда ақлли қизсан-ку, ақлли китоблар ўқийсан, улардан ёққан жойларини ҳатто кўчириб ҳам юрасан.

Мэри жўяли бир нарса айтмоқчи бўлди, лекин хаёлига ҳеч нарса келмади.

– Мэри бирор нарса ўйлаб топгунча биз мистер Бинглига қайтамиз, – давом этди мистер Беннет.

– Мистер Бингли ҳақида ортиқ ҳеч нарса эшитишни хоҳламайман, – гапни қисқа қилди хотини.

– Менга бу ҳақда сал олдинроқ айтсангиз бўларди. Бунни эрталаб билганимда, ўлиб қолсам ҳам уникига бормаган бўлардим. Яхши иш бўлмади, эсиз! Уникига бориб бўлганимдан кейин эса у билан яқиндан танишишдан қочиб бўлмайди.

Мистер Биннет бу гаплари билан мўлжалга теккан эди: аёллар ҳайратда эдилар. Айниқса, миссис Беннет. Бироқ, ҳайратлари бир оз босилгач, ундан худди шу нарсани кутганлигига эрини ишонтира бошлади:

– Азизим, мистер Беннет, сиз ростдан ҳам жуда тўғри иш қилдингиз. Ўзим ҳам сиз худди шундай қиласиз, деб ишонгандим. Сиз ўз қизларингизни жуда севишингизни ва улар учун ҳеч нарсадан қайтмаслигингизни билардим. Қандай бахтлиман! Хўп ҳазил қилдингиз-да: Незерфилдга вақтлигина бориб келибсиз-ку, бунга ҳеч ким билмайди!

Lituz.com

**To'liq qismini
Shu tugmani
bosish orqali
sotib oling!**